

מסורת הש"ס

^[א] ב"ק קיח: ג. ויע"י תוס' ב"ב לו: ד"ה ואם ידוע].

גליון הש"ס

^[א] תוס' ד"ה מה וכו' בשאמר ליה כך וכך חזינו. עיין גיטין דף ל ע"א תוס' ד"ה כיון:

הגהות הגר"א

^[א] תוס' ד"ה מה. ויע"י כו'. כ"כ אצל כל הפוסקים מולקט ע"ו: [ב] שם איכא לאוקמי כו'. כ"כ אצל רש"י שם ד"ה פרדיסא והר"ש ופ"פ כתבו בוסר או סמדר וקשות תוס' מין המ"מ משום דאין דרך למכור פירות פרנס ק:

מוסף רש"י

הגדול את חבירו והבליע לו בחשבון. לאחר זמן לקח היטני מקח ושבתנו לו דמים הוסף עליהם מעות הגזילה והגלע בחשבון, שהיה צבט לומר הרי גזילתך, (ב"ק קיח:). ולרדות את בוורתו. לשון הגבלת דינוק של כל דבר הנדבק, וכן לענין פת הנדבקה בתנור נקראת הגבלתו רד"ה, הירודה פת מן הפתור, על שם שהדבש עשוי על ידי חלות טעוה מדוקק בדוסיי הכלי בכל צדין מדופן אל דופן כמדת עוגל הכלי (שו"פטים יט ט).

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

בעישורייסא וחומשייתא. אם יש לחלקם למעות העודפות להוציאן עשרה עשרה או ה' ה' ואין אחד או שנים עודפות שאין צאות לכלל ה' יש לומר שטעה בחשבונו אם עישוריימא יניחו טעה צין חמשים לארבעים או צין ארבעים לשלשים ואם אינן עשיריות ושנן

חמישיות יש שהיו רגילין למנות חמשה

חמשה ואם היו עודפות הרבה כגון ג"ה טעה בעשירות כדפי' יש כאן טעות של ג' בדילוג אחד ובה' העודפות טעה צין ג' לארבע או אם עודפות ט"ו או כ"ה טעה ג' פעמים או ה' פעמים בחשבון של חמש אצל אם עודפות על החמישיות אחת או ב' או ג' וד' שאינן מגיעות לה' לא טעה כלום וכולם מתנה: **ואי איניש תקיפא הוא**. זה שנתנס לו אדם קשה הוא שאינו רגיל לגמול חקדים ולתת מתנת חנם: **מאי**. כמה יתלה זה לעכבם צידו: **אמר** ליה. כיון דליכא למימר טעה בחשבון תלינן למימר דלמא מיגזל גזליה זה ימיס רבים וזה לא ידע והשתא מלאו לבו להשיבו: **דלא שקיל וטרי** ליה. לא נשא ונתן עמו מעולם: **בשיליה פירקין**. כשסיים לדרוש בזהי ולא שמעתי מחילת דבריו: **שמעתי דקאמר קרי קרי**. שמעתי דורש ומוכיר דלועין תמיד: **יהבינא** לך. לאחר זמן: **בני גרמירא**. אמה אמה: **איסבהו**. אם יש לו בגנו גדולות בני אמה: **ליסבהו**. ועודן קטנות הן אסור: **ולרדוס אפ כוורסו**. על שם שמעויות חלות חלות ודבוקות מדופן אל דופן קרי ליה רדייה כרדיית פת מדובקת בתנור: **מה שעזי חולצות מכור** לך. צדק וכך זוז אם מעט אם רב יגיען: **מוסר**. שהרי קיבל עליו הפסד ושכר הלכך אפי' ימנא יותר משוה הדמים אין כאן אגר נטר ליה דאי הוה צניר מדמים נמי הוה שקיל: **אצל אמר** לו קד וכד.

סאין ואחיל גביה בשכר הקדמת המעות אסור: **איכא דאמרי**. גבי קרי אמר רבא שפיר דמי: **והא סניא אסור**. גבי גיזה וחלצ: **לאו מיניה קא רבו**. חלצ הבא לאחר זמן אינו גדל מכח חלצ שהיה צבהמה בשעת מכר דהא כי שקיל להאי כוליה לגמרי אחי אחרינא: **אצל הכא**. הנוסף על הדלועים קטנים ונעשו גדולות: **מיניה קרבו**. מכח הקטנות צא והקטנות כבר היו בשעת מכר ומדידיה הוא דקא משבח ואיזל: **דכי שקלי ליה להאי**. בזנינא זוטרכי לא אחיא אחרימי ש"מ מגופיה קרבו: **אחביסא דחמרא**. שיש צידך: **אם תקפה**. אם מחמלת: קרבו

פרזק רופילא וי"ל דלעולם איירי כשמשך ואפ"ה אסור אי אמר אי זילא צרשותך דחשיצ קרוב לשכר ורחוק להפסד כדאמר לקמן (דף ע.) גבי עיסקא דאסור אע"ג שיכול להתנות שאם יצא הפסד צעיקא יהיו כל המעות הלואה ואם יצא ריוח יהיו כולם פקדון אלא ודאי כיון לאחריות ההפסד על המקבל לא מהני אפילו בתנאי להחשיצם פקדון א"צ מיירי כשלא משך וצריך להתנות דאי לא מתני איכא מי שפרע דאין צו כל כך הפסד דאיכא דניחא ליה בחלל טפי מבחמרא כדאמרין בהמוכר את הספינה (ב"ב ד' פד: ושם) וא"ת אכתי כי לא אחני נמי יכול לחזור צו אי תקפה דמקח טעות הוא אפי' הביאו לוקח צביתו ושהה הרבה ואחר כך החמיץ דא"ר חנינא בהמוכר את הפירות (סע ד' טז. ושם) גבי מוכר יין לחצירו והחמיץ לא שנו אלא צקנקנים דלוקח אצל צקנקנים דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך ואפי' מאן דפליג התם ואמר מולא דגברא גרים מ"מ כי אחני מאי פריך הכא קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא והא מקח טעות הוא דליכא למימר מזליה דלוקח גרים כיון דהתנה עמו דאי תקפה צרשותיה וצסוף פירקין (ד' עג.) נמי אמרינן גבי רבנן דיהבי זוזי אחמרא בתשרי ומבשרי להו צבטב וקאמר אחמרא יהבי ואחלל לא יהבי ואין לחלק צין מוכר בתשרי ולוקח צבטב לשאר השנה דבהמוכר פירות לא קמפליג צין קודם טבת לאחר טבת לכך נראה דתקפה דהכא לאו היינו שהחמיץ אלא קלקול צעלמא כמו יין הנמכר בתנות דהמוכר פירות דאותו שהחמיץ אחר תשרי מתשרי היה עומד להתחמץ כדאמר צסוף פירקין ואותו הוי מקח טעות אצל תקוף דהכא אין זה הקלקול ראוי לעמוד מתשרי ואין זה מקח טעות ועליה יהבי זוזי והוי תקפה דהכא כי ההוא דהמוכר פירות דאמר רבא האי מאן דציץ חצימא דחמרא ותקף כו' דלאו היינו החמיץ דבעי צמר הכי חלל מאי ואף על גב דבההיא דצרכות (ד' ה:) רב הונא תקיפא ליה ארבע מאה דני דחמרא הוי החמיצו דקאמר אייקר חלל מ"מ הך דהכא לאו היינו החמיץ כדפי' וא"ת מאי צריך לקמן (סע) טעמא דמעיקרא חלל חלל מיפוק ליה דאפילו בתקפה דליכא למימר הכי שרי להתנות כדאמר הכא כיון דקציל עליה יוקרא וחולא קרוב לזה ולזה הוא וי"ל דקלקול של חיימוץ שכיח הלכך אע"ג דמקבל עליה יוקרא וחולא הוי רחוק להפסד והוי דומה לצבית אי לאו טעמא דמעיקרא חלל חללא:

איזהו נשך פרק חמישי בבא מציעא סד.

בעישורייתא וחומשייתא. הם היו רגילין צחמשה כדרך שאנו מונין אחד אחד ולדידן הוי בכל ענין צכדי שהדעת טועה: **מה** שעזי חולצות מכור לך מותר. הך צרייתא לא קשיא לרב דאסר לקמן פרדיסא צסוף פירקין (דף עג.) דהכא אין רגילות לזלזל

בצביל המתנת יוס או יומים לכך מותר שמקבל עליו הפסד ושכר וכך יכול להפסיד כמו להשתכר הלכך אפילו ימנא יותר מן הדמים שנתן לא הוי אגר נטר אצל פרדיסא אסר רב דקא אחיל גביה טובא שרגיל לקנות צעוד שהוא צוסר ומשום הקדמת מעות עד זמן הצניר אחיל גביה והוי אגר נטר ואע"ג דהתם נמי זימנין דלית צבו תיזיה כדקאמר שמואל כגון צרד או קרח או גשמים ומפסיד הכל רב לא חייס להכי דלא שכיח הוא וא"ת לרב דאסר פרדיסא מ"ש ממשכנתא דסורא דמשמע לקמן (דף סז:) דשריא לכ"ע דכחצי הכי צמשלם שניא חילין מיפוק ארעא דא צלא כסף דשרי אפילו לכמה שנים לאחולי גביה כ"ש לשנה אחת ויש לומר דשאי משכנתא דסורא שקונה קרקע מעכשיו צמעות וצטר לפירותיה אי לא יפדנה הלואה אצל פרדיסא אינו זוכה צסום דצר והוי זוזי הלואה גביה עד הצנירה ועוד דמשכנתא דסורא קניו לו קרקע לכל דצר אפי' למשטח צה פרי ולהעמיד שם צהמותיו וכל תשמיש שירצה אצל צפרדיסא אינו מוכר אלא יין צלצד [א] ועוד י"ל דצר לא אסר פרדיס' אלא דוקא כשאמר ליה כך וכך הינין מכור לך אצל אם מכר לו הן רב הן מעט מה שיגדל מודה רב דשרי ואפ"ה שרי שמואל משום תיזיהא שהיין יהיה רע ולא ישוה הדמים שנתן והכא צקרי ועזי חולצו דאסור מודה שמואל דלא שייך ציה תיזיהא ולאייכא דאמרי נמי דשרי רבא כיון דממילא קא רבו אחיא אפי' אלינא דצר ואע"ג דהתם נמי ממילא קרבי [ב] איכא לאוקמי דהתם מיירי צפרדיסא כשלא ילא עדיין הפרי כלל: **אאי תקפה ברשותך**. תימה דהיכי מיירי דאי צשמשך א"כ אפילו אמר ליה אי תקפה אי זילא צרשותך ואי יקרי צרשותי הוה שרי שהרי מתנה עמו שאם יוקיר יהא המקח קיים מעכשיו ואין המעות הלואה אצלו ואי תקפה או זילא יהא המקח צטל ויהיו המעות הלואה ויחזירם לו ומה רציב יש כאן ואי צשלא משך מה צריך להתנות אי תקפה צרשותך כי לא אחני יכול לחזור דליכא מי שפרע כיון שמפסיד הכל דממשמע לעיל צפ' הובב (דף מט:) גבי ההוא חמרא דבעי למנצביה דצי זילא צרשותך דחשיצ קרוב לשכר ורחוק להפסד כדאמר לקמן (דף ע.) גבי עיסקא דאסור אע"ג שיכול להתנות שאם יצא הפסד צעיקא יהיו כל המעות הלואה ואם יצא ריוח יהיו כולם פקדון אלא ודאי כיון לאחריות ההפסד על המקבל לא מהני אפילו בתנאי להחשיצם פקדון א"צ מיירי כשלא משך וצריך להתנות דאי לא מתני איכא מי שפרע דאין צו כל כך הפסד דאיכא דניחא ליה בחלל טפי מבחמרא כדאמרין בהמוכר את הספינה (ב"ב ד' פד: ושם) וא"ת אכתי כי לא אחני נמי יכול לחזור צו אי תקפה דמקח טעות הוא אפי' הביאו לוקח צביתו ושהה הרבה ואחר כך החמיץ דא"ר חנינא בהמוכר את הפירות (סע ד' טז. ושם) גבי מוכר יין לחצירו והחמיץ לא שנו אלא צקנקנים דלוקח אצל צקנקנים דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך ואפי' מאן דפליג התם ואמר מולא דגברא גרים מ"מ כי אחני מאי פריך הכא קרוב לשכר ורחוק להפסד הוא והא מקח טעות הוא דליכא למימר מזליה דלוקח גרים כיון דהתנה עמו דאי תקפה צרשותיה וצסוף פירקין (ד' עג.) נמי אמרינן גבי רבנן דיהבי זוזי אחמרא בתשרי ומבשרי להו צבטב וקאמר אחמרא יהבי ואחלל לא יהבי ואין לחלק צין מוכר בתשרי ולוקח צבטב לשאר השנה דבהמוכר פירות לא קמפליג צין קודם טבת לאחר טבת לכך נראה דתקפה דהכא לאו היינו שהחמיץ אלא קלקול צעלמא כמו יין הנמכר בתנות דהמוכר פירות דאותו שהחמיץ אחר תשרי מתשרי היה עומד להתחמץ כדאמר צסוף פירקין ואותו הוי מקח טעות אצל תקוף דהכא אין זה הקלקול ראוי לעמוד מתשרי ואין זה מקח טעות ועליה יהבי זוזי והוי תקפה דהכא כי ההוא דהמוכר פירות דאמר רבא האי מאן דציץ חצימא דחמרא ותקף כו' דלאו היינו החמיץ דבעי צמר הכי חלל מאי ואף על גב דבההיא דצרכות (ד' ה:) רב הונא תקיפא ליה ארבע מאה דני דחמרא הוי החמיצו דקאמר אייקר חלל מ"מ הך דהכא לאו היינו החמיץ כדפי' וא"ת מאי צריך לקמן (סע) טעמא דמעיקרא חלל חלל מיפוק ליה דאפילו בתקפה דליכא למימר הכי שרי להתנות כדאמר הכא כיון דקציל עליה יוקרא וחולא קרוב לזה ולזה הוא וי"ל דקלקול של חיימוץ שכיח הלכך אע"ג דמקבל עליה יוקרא וחולא הוי רחוק להפסד והוי דומה לצבית אי לאו טעמא דמעיקרא חלל חללא:

האי

סד.

עין משפט
נר מצוה

ל א מיי פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה י סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' רלב סעיף ב: **לא** ב מיי פ"ד מהלכות גמיה הל' י ופ"א מהל' גזילה ואבדיה הל' ח סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף א וסי' שסו סעי' ב צהג"ה: **לב** ג מיי פ"ט מהל' מלוה ולוה הלכה ג סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קעב סעיף ט: **לג** ד מיי שם הלכה י סמג שם טוש"ע שם סעיף ט (ובהג"ה): **לד** ה מיי שם פ"ח הלכה י סמג לאוין קלו טוש"ע י"ד סי' קעב סעיף יג: